

**Social- og
Boligstyrelsen**

Når et barn får ny familie

Overgang fra plejefamilie til
adoptivfamilie ved national
adoption uden samtykke

– Et hæfte med viden og inspiration til
børne- og ungerådgivere

VISO Den nationale videns- og
specialrådgivningsorganisation

De citater, du finder i hæftet, er fra adoptanter, plejeforældre og børne- og ungerådgivere, som VISO har interviewet som led i en afdækning af erfaringer på området. Citaterne kan være forkortede uddrag af længere tekststykker.

En stor tak skal lyde til plejeforældre og adoptanter, der så åbent og ærligt har fortalt om svære, rørende og afgørende episoder i udslusningsprocessen. Også tak til socialrådgivere og familieplejekonsulenter, der har delt erfaringer og fortalt om den bekymring, der naturligt følger med så stort et ansvar.

Tak for at lade jeres viden, erfaringer og gode råd komme andre til gavn.

Publikationen er udgivet af:

Social- og Boligstyrelsen
Lerchesgade 35, 5.
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00
E-mail: info@sbst.dk
www.sbst.dk

December 2025

Design: 4PLUS4

Download eller se rapporten på www.sbst.dk.
Der kan frit citeres fra rapporten med angivelse af kilde.

ISBN: 978-87-94445-80-1

Indhold

1. Introduktion til hæftet	5
2. Inden du går i gang	7
3. Din rolle som børne- og ungerådgiver	9
Tilknytningsteori, udviklingspsykologiske milepæle og traumer 10	
4. Når du forbereder udslusningen	13
Eksempel på udslusningsplan – barn på ti måneder 18	
Eksempel på udslusningsplan – barn på 18 måneder 19	
5. Udslusningsprocessen	21
6. Afslutning af udslusningen	24
Eksempel på et børnebrev fra en børne- og ungerådgiver 25	
7. Litteratur	30

1. Introduktion til hæftet

Dette hæfte er skrevet til dig som børne- og ungerådgiver, der står overfor at skulle tilrettelægge og gennemføre et udslusningsforløb, hvor et barn skal flytte fra en midlertidig plejefamilie til sin adoptivfamilie.

Hæftet baserer sig på interviews med børne- og ungerådgivere og familieplejekonsulenter samt plejeforældre og adoptanter, der har været en del af et udslusningsforløb, hvor barnet blev frigivet til national adoption uden samtykke. Hæftet baserer sig også på viden og erfaringer, som VISO har tilegnet sig som rådgivende instans på området siden 2015. Undervejs underbygges med pointer fra spædbarnspsykologi og forskning.

Hæftet er til læring og inspiration. Det handler om, hvad du konkret kan gøre, og hvilke anbefalinger eller opmærksomhedspunkter du kan give videre til plejeforældre og adoptanter.

Social- og Boligstyrelsen har også udgivet *Adoption uden samtykke – inspirationsmateriale til kommuner* (3. udgave), som du finder på sbst.dk.

2. Inden du går i gang

Inden du går i gang, skal du være bevidst om, at udslusningen er en særlig skrøbelig, svær og helt afgørende proces for barnet, og at der kan være store følelser på spil for plejefamilien og adoptanterne. Udslusningsprocessen bør tilrettelægges med nænsomhed og omhu, så barnet får de bedst mulige forudsætninger for at opnå en god og tæt tilknytning til sine nye forældre.

Du er den ansvarlige fagperson i denne proces. Du skal derfor vide, at du kan kontakte VISO, hvis du har brug for vejledning i forbindelse med udslusning af et barn. Hvis det er første gang, du skal udarbejde en udslusningsplan og varetage et udslusningsforløb, vil vi anbefale, at du anmoder om rådgivning fra VISO.

Når man hjælper barnet med at bygge bro mellem sin gamle og nye livssituation, er man med til at skabe en meningsfuld og sammenhængende livshistorie for barnet – en afgørende forudsætning for, at det kan blive et afbalanceret menneske. Overgangen handler ikke kun om den fysiske flytning, men også om de følelsesmæssige udfordringer, barnet skal overvinde i forbindelse med at miste sit hjem og opbygge en tilknytning til et nyt hjem.

(Paaschburg og Chebotareva, 2015)

Udslusningsforløb er individuelle, og tilrettelægges efter det enkelte barn og de hensyn, der er nødvendige at tage. Der findes dermed ikke en opskrift på den gode udslusningsplan, da det afhænger af barnets alder og tilknytning til plejefamilien samt en række andre forhold omkring barnets udvikling og opvækst. Disse forhold kan du læse om her i hæftet.

Plejeforældrene har indtil nu været de primære omsorgspersoner, som barnet har knyttet sig til. Måske har der også været samvær med de biologiske forældre. Når et barn bliver flyttet fra én familie til en anden, vil det uundgåeligt medføre en oplevelse af tab hos barnet, og det vil derfor undervejs i udslusningen og efterfølgende have behov for at bearbejde oplevelsen. Spæd- og småbørnspsykologien kan guide os til at tilrettelægge et nænsomt udslusningsforløb, så barnet hjælpes til at bearbejde oplevelsen af tab.

I dette hæfte formidles, hvordan du som børne- og ungerådgiver sammen med plejefamilien og adoptanterne kan tilrettelægge udslusningsprocessen med udgangspunkt i barnets tryghed og trivsel.

Udslusning af et barn fra plejefamilie til adoptivforældre adskiller sig på flere måder fra de flytninger af børn, du som børne- og ungerådgiver er vant til at være ansvarlig for i forbindelse med anbringelser af børn og unge uden for hjemmet. Der er tale om et definitivt brud, hvor alle de arenaer, barnet kender, ændres permanent. Du bør derfor være ekstra omhyggelig og nænsom, når du tilrettelægger et udslusningsforløb.

3. Din rolle som børne- og ungerådgiver

Som børne- og ungerådgiver er du den ansvarlige myndighedsperson i forløbet. Det er dig, der i dialog med plejefamilien og adoptanterne fastlægger rammerne for udslusningen. Udslusningens varighed og omfang er således kommunens, og dermed dit, ansvar. Du bør derfor sikre, at udslusningsplanen tilgodeser barnet og de øvrige implicerede parter bedst muligt.

Udslusningsplanen skal tage hensyn til plejefamilien og adoptanterne i forhold til geografi, logistik og eventuelle søskende. Samtidig skal udslusningsprocessen tilgodes barnets tarv, og her kan plejefamilien, med deres kendskab til barnets personlighed og rutiner, bidrage med vigtig viden.

Som børne- og ungerådgiver vil du helt naturligt have fokus på barnets tarv. Men det kan være nødvendigt, at du også er opmærksom på plejefamilien og adoptanterne. Udslusningsprocessen kan være overvældende og krævende for begge parter, og de kan have brug for en livline undervejs. Derfor kan det være gavnligt at aktivere familieplejekonsulenten som støtte for plejefamilien, mens du kan støtte adoptanterne. På den måde bidrager I til, at parterne kan gå til opgaven med et roligt nervesystem, som barnet kan støtte sig til og spejle sig i undervejs i udslusningsprocessen.

Det kan desuden være godt givet ud at forventningsafstemme med plejefamilien både før og under udslusningen i forhold til, hvad de har behov for fra dig som rådgiver. Der er gode erfaringer med, at der fra starten er lagt et eller flere statusmøder med adoptanter og plejefamilie ind undervejs i udslusningsprocessen.

Plejefamilien kan indimellem have behov for, at du som rådgiver tager styringen over processen. Dette behov kan være særligt udtalt, hvis plejefamilie og adoptanter ikke har samme oplevelse af, hvad der er til barnets bedste undervejs i udslusningen. Hvis der er mulighed for det, kan plejeforældrene tilbydes supervision, da det kan være en både svær og sorgfuld proces for dem at give barnet fra sig.

”Det kommer meget an på den relation, eller den tryghed, der opstår mellem dem [plejefamilie og adoptanter]. Jeg har hørt nogle sige, at de bare lige med det samme vidste, at det ville komme til at køre, det her. Og så har vi hørt andre sige, at det var så svært. Vi har eksempler på begge dele”.

Børne- og ungerådgiver

I boksen om tilknytningsteori, udviklingspsykologiske milepæle og traumer kan du læse om, hvorfor det er særligt vigtigt for barnet, at plejeforældrene klædes godt på til mødet med adoptanterne.

Indtil barnet er fuldt overdraget til adoptanterne, har du mulighed for at justere i planen, hvis du ud fra din socialfaglige viden vurderer, at det er til barnets bedste.

Tilknytningsteori, udviklingspsykologiske milepæle og traumer

Når udslusningsplanen gennemgås med adoptanter og plejeforældre, kan du referere til forskningsviden om spædbørns udvikling samt din øvrige socialfaglige viden om små børn. Det er en viden, som det ikke er givet, at parterne har på forhånd. Forskningen kan derfor være med til at underbygge, hvorfor du foreslår, at udviklingsplanen ser ud, som den gør.

På disse sider nævnes tilknytningsteori, de to udviklingspsykologiske milepæle *objektpermanens* og *social refereren* samt traumer.

Tilknytningsteori

Barnets tilknytningsmønster og tidligere tilknytningserfaringer er vigtige at tage højde for i udslusningsplanen. Tilknytning handler om at skabe følelsesmæssige bånd til andre. Hos spædbørn er det de nære omsorgspersoner, der er med til at forme barnets tilknytningsmønster.

Dit ansvar som rådgiver for barnet ophører, når overdragelsen fra plejeforældre til adoptanter sker, og adoptanterne har ret til anonymitet, hvis de ønsker det.

Når udslusningsplanen gennemgås med plejefamilien og adoptanterne, kan du benytte den forskningsmæssige viden om spædbarnspsykologi, der præsenteres her i hæftet, til at opfordre parterne til at holde kontakten efter overdragelsen. Når barnet oplever, at plejeforældrene ikke forsvinder ud af dets liv efter overdragelsen, skaber det en vigtig oplevelse af sammenhæng for barnet. Dette vil medvirke til at mindske risikoen for udvikling af et traume i forbindelse med tab af de nære omsorgspersoner. Kontakten bliver således en investering i barnets psykiske sundhed, tillid til andre og dets evne til at knytte sig til andre mennesker i fremtiden, herunder også til sin nye familie.

Børn fødes med et tilknytningssystem, der indeholder tilknytnings- og udforskningsadfærd. Når barnet føler sig truet, vil det tilkendegive tilknytningssignaler i form af gråd eller rækken ud efter den primære omsorgsperson. Når omsorgspersonen yder trøst og beskyttelse, nedreguleres tilknytningsadfærden hos barnet, og der skabes plads til udforskningsadfærden. Barnet får således opbygget erfaringer med, hvordan omsorgspersoner imødekommer dets tilknytningsbehov. Det danner grundlag for et egentligt tilknytningsmønster hos barnet, som har betydning for dets forventninger til andre mennesker (Broberg m.fl., 2008).

Tilknytningsmønstret etableres i de første leveår. Flere af de børn, der her er tale om, kan have uhensigtsmæssige tilknytningserfaringer med sig fra eventuelle brud med biologiske forældre eller andre skift i primære omsorgspersoner. Barnet kan derfor have udviklet reaktionsmønstre, som kan reaktiveres under en adoption. Eksempelvis kan det have en grundlæggende følelse af utryghed og usikkerhed over for relationer, hvilket kan vise sig som tilbageholdenhed over for nye omsorgspersoner, eller ved, at barnet virker ukritisk overfor, hvem der giver det omsorg.

Derfor er perioden omkring udslusningen en meget vigtig periode for barnets evne til at knytte bånd til andre igennem livet. En god og nænsom udslusningsplan kan være med til at opretholde et trygt tilknytningsmønster. På den måde bliver udslusningen en investering i barnets liv og dets evne til at knytte bånd til adoptivforældrene og andre mennesker igennem livet.

Udviklingspsykologiske milepæle med relevans for udslusningen

I barnets første leveår gennemgår det typisk en række udviklingsmæssige milepæle, som kan være vigtige at tage højde for i en udslusningsproces. Milepælernes evne til *objektpermanens* og udvikling af evnen til *social refereren* er en del af den almene udvikling hos spædbørn. Det kan dog variere, hvordan objektpermanens og social refereren fremtræder hos det enkelte barn og i hvilken alder barnet udvikler disse evner, særligt når barnet har haft svære udviklingsmæssige vilkår.

Objektpermanens

Omkring seks- til otte-månedersalderen udvikles barnets evne til objektpermanens. Denne evne er vigtig i forhold til udslusningsprocessen, fordi den kan hænge sammen med separationsangst hos barnet.

Objektpermanens betyder, at barnet forstår, at personer og objekter eksisterer, selvom de ikke er i barnets synsfelt. Barnet får dermed en bevidsthed om, at den primære omsorgsperson eksisterer, selvom barnet ikke kan se vedkommende (Rodgers, 2023).

Typisk hænger denne færdighed sammen med udviklingen af separationsangst, der kan opstå omkring syv-månedersalderen og kan være mere eller mindre fremtrædende hos barnet, der er mellem syv og 18 måneder gammelt (ibid.). Separationen kan være skræmmende for barnet, som kan reagere kraftigt på adskillelse fra sine primære omsorgsgivere. Man kan også opleve, at barnet ikke accepterer, at andre tager sig af det. Dertil kan der i seks til ni-månedersalderen opstå angst for fremmede (Rodgers, 2023). Det kan derfor blive en mere krævede udslusning med kraftigere reaktioner fra barnet, når barnet er over seks til syv måneder gammelt.

Når de har den alder, kan de fleste adoptivbørn huske deres plejeforældre efter flytningen til den nye familie, selvom de endnu ikke har sproglige kompetencer til at sætte ord på det. Barnet har derfor behov for, at dets nye forældre hjælper det med at bearbejde sorgen over tabet af omsorgspersoner. Adoptanterne kan hjælpe barnet igennem sorgprocessen ved at spejle barnets følelser og reaktioner med sætninger fra den spædbarnsterapeutiske metode. Se eksempler senere i hæftet.

Social refereren

Social refereren handler om, at barnet søger at afkode følelsesmæssig information hos sine nære omsorgsgivere. Evnen udvikles fra omkring syv-månedersalderen. Når et barn er usikkert på, om noget er farligt, eller hvordan det skal forholde sig til en fremmed, vil det typisk lede i sine omsorgsgiveres ansigtsudtryk efter følelsesmæssig information, der kan indikere, om der er fare på færde. Dette gælder både børn med trygge og utrygge tilknytningsmønstre (Hart, 2016).

Denne kompetence har betydning for udslusningen, hvor barnet vil spejle sig i plejeforældrenes nonverbale signaler over for adoptivforældrene. Det er derfor vigtigt, at barnet under udslusningsprocessen kan spejle sig i plejeforældrenes rolige øjne og ansigtsudtryk. På den måde oplever barnet, at det kan være trygt ved adoptivforældrene.

Som nævnt kan det være en følelsesmæssig svær situation for plejeforældrene, at barnet nu skal bo hos en ny familie. Derfor er det vigtigt, at du, inden udslusningsprocessen starter, taler åbent med plejeforældrene om den proces, de skal igennem. Det kan hjælpe at italesætte, at sorg og tvivl er helt acceptable følelser, men at det er vigtigt, at de er imødekommende over for adoptanterne, og at de har ro på deres egne følelser, når de er sammen med barnet.

Traumer

Begrebsmæssigt sondres der mellem choktraumer og tilknytningstraumer. Tilknytningstraumer kan opstå som følge af en uhensigtsmæssig opvækst med fx omsorgssvigt og overgreb. Choktraumer består af én eller flere enkeltstående traumatiske begivenheder (Larsen, 2018, s. 106). Nyere spædbarnsforskning har desuden indikeret, at traumer kan opstå transgenerationelt og helt fra undfangelsen (Larsen, 2018; Poulsen, 2023).

Ubearbejdede traumer kan udmønte sig i generel mistroivsel hos det lille barn. Anbringelser kan potentielt være traumatiserende for barnet, og det vil dertil være forventeligt, at det anbragte barn kan have været udsat for tilknytnings- og choktraumer i de første levemånedere. Barnet kan derfor være særligt sårbart i forhold til traumatisering, hvilket er vigtigt at have for øje i udslusningsprocessen.

Hvad kan adoptanterne gøre?

Adoptanterne kan gøre meget for at støtte deres barn, hvis det har oplevet et traume. Eksempelvis ved at imødekomme barnets behov for trøst og nærhed og ved at skabe et miljø med nogle af de samme rutiner, som barnet har haft i plejefamilien. Derfor er det vigtigt, at plejeforældrene og adoptivforældrene bruger tid på at tale om barnet, hvad barnet godt kan lide, hvad der kan trøste barnet osv.

Hvis traumet er alvorligt, og barnet har kraftige reaktioner, er det vigtigt at søge hjælp hos PAS-rådgivningen.

4. Når du forbereder udslusningen

Du har som børne- og ungerådgiver overordnet set to vigtige opgaver i forbindelse med, at udslusningen forberedes. Du skal ud fra din socialfaglige viden lave en udslusningsplan, der er nænsom for barnet og afstemt efter barnets alder, udviklingstrin og tilknytnings- og traumehistorik. Men det er lige så vigtigt for den gode udslusningsproces, at parterne omkring barnet forberedes på det, der skal ske. Parterne er de biologiske forældre, plejeforældrene og adoptanterne samt barnet selv.

Farvel-samvær med biologiske forældre

Inden selve udslusningen går i gang, bør der afholdes et farvel-samvær med de biologiske forældre, hvis der har været samvær. Det bør tilstræbes, at farvel-samværet afholdes senest 14 dage før udslusningsprocessen begynder.

Forældrene kan opfordres til at medbringe billeder af sig selv, bedsteforældre m.v., samt ting med affektionsværdi, fx et tøjdyr, som barnet kan få med sig som en del af sin livshistorie. Forældrene kan også opfordres til og gerne støttes i at skrive et brev til barnet.

Ved farvel-samværet bør barnet få fortalt, at det ikke skal være sammen med sine biologiske forældre mere. Barnet kan have brug for at få fortalt sin historie flere gange i opvæksten, hvorfor sætningerne, som formidles til barnet ved afskeden med forældrene, bør følge barnet og løbende gentages i pleje- og adoptivfamilien. Senere i hæftet finder du eksempler på sætninger med inspiration fra den spædbarnsterapeutiske metode, der kan siges til sidste samvær med de biologiske forældre.

Spædbarnsterapi

En af de metoder, der kan anvendes til støtte for børn i svære livssituationer, er spædbarnsterapien og dens metode. Behandlingsmetoden anvendes både til spæd- og småbørn samt til større børn og voksne, som har været eksponeret for traumer i deres første leveår. Metoden består i, at der sættes ord på barnets traumer, og barnet får fortalt sin historie.

Metoden kan anvendes til at forebygge traumer i forbindelse med barnets adskillelse fra mennesker, som det har knyttet sig til. Spædbarnsterapi er både en terapeutisk behandlingsform, som kun terapeuter må udøve, men det er også en metode, som kan anvendes af socialrådgivere og andre fagprofessionelle i anbringelsessituationer uden krav om terapeutisk uddannelse.

(Thormann & Poulsen, 2013).

Der gives her i hæftet løbende eksempler på sætninger, der kan siges til barnet i forbindelse med udslusningen.

Eksempler på sætninger, der kan siges til det sidste samvær, som barnet har med sine biologiske forældre. Sætningerne er inspireret af den spædbarnsterapeutiske metode.

Sætningerne formidles til barnet af en person, som ikke er følelsesmæssigt involveret i barnet, fx børne- og ungerådgiveren.

Goddag [barnets navn]. Mit navn er [rådgivers navn].

*Jeg er dine forældres og din socialrådgiver.
Der er noget, som mor og far og jeg skal fortælle dig.*

*Du har boet sammen med dine plejeforældre [plejeforældrenes navne] i [x måneder/år].
I al den tid har du været sammen med din mor og far [x gange om måneden].*

*Kommunen har besluttet, at du skal have en ny familie.
[barnets navn], du har din biologiske mor og far som har skabt dig.
Kommunen har nu besluttet, at du skal have en ny familie.
Du får nu en adoptivmor og en adoptivfar.
Og du skal sige farvel til mor og far.*

Din mor og far ville helst have, at du kunne vokse op hos dem, så de er ikke enige i kommunens beslutning. De er kede af det.

Vi ved ikke, om du kommer til at se mor og far igen, men du vil altid have dem i dit hjerte, ligesom de altid vil have dig i deres hjerter.

Sætningerne er formidlet af VISO-leverandøren Bethesda Familieindsatser under Aarhus Kommune og er kvalificeret af Inger Thormann og Inger Poulsen.

Udslusningsplanen

Det er kommunen, som har ansvaret for at udarbejde en udslusningsplan med inddragelse af adoptanterne og plejefamilien. Udslusningsplanen skal være nænsom for barnet og afstemt efter barnets alder, udviklingstrin og tilknytnings- og traumehistorik.

Adoptionsnævnet har til opgave at kvalificere kommunens udslusningsplan. Dette sker med afsæt i en henstilling fra adoptionsnævnet: *Henstilling om hjemtagelse og udslusning af børn ved nationale adoptioner*¹.

Det er Adoptionsnævnets vurdering, at det er optimalt, hvis udslusningen løber over cirka 14 dage. Dog bør hver plan vurderes individuelt. Barnets behov og tilknytningen til plejeforældrene bør inddrages aktivt, når udslusningsforløbet planlægges. Barnets alder og udvikling kan have betydning i den forbindelse, ligesom der bør tages hensyn til eventuelle særlige sårbarheder hos barnet.

Der er forskning i små børns overgange mellem to hjem, der anbefaler en længere udslusningsperiode end to uger. Nedenstående inspiration er baseret på forskning i spædbarnspsykologi samt erfaringer fra et behandlings-tilbud for spæd- og småbørnsfamilier²:

- **Barn på fire til seks måneder**

Udslusning af ca. en uges varighed, hvor adoptanterne besøger plejeforældrene hver dag, gerne i de fleste af barnets vågne timer.

- **Barn på syv til tolv måneder**

Udslusning af cirka to til tre ugers varighed. I starten bør samværet med adoptanterne være kortvarigt, fx et par timer, og de bør være observerende de første dage for derefter gradvist at tilnærme sig barnet. Der bør være pausedage undervejs. Barnet har typisk udviklet tilknytningsadfærd og vil reagere med utryghed på separation fra de primære omsorgspersoner.

- 1 Find henstillingen på Adoptionsnævnets hjemmeside.
- 2 Bethesda Familieindsatser har som VISO-leverandør bidraget til hæftet med teoretisk viden og praksiserfaringer.

▪ Barn på 13-24 måneder

En lang udslusningsplan af cirka tre til fem uger, som tager de samme hensyn som ovenfor. Plejeforældrene bør varetage de primære omsorgsopgaver i den første tid, indtil barnet bliver trygt ved adoptanterne. Barnet vil både have brug for pauser i løbet af dagene med adoptanterne og dage helt uden kontakt med dem.

Når du tilrettelægger udslusningsplanen, bør barnets hidtidige livserfaringer altid tillægges stor vægt. Hvis det lille barn allerede har været udsat for flere skift af primære omsorgspersoner eller på anden måde har været udsat for traumatiske oplevelser, bør planen være særlig nænsom. Der findes eksempelvis retningslinjer fra Storbritannien, der lægger op til, at børn med traumer gradvist skal knytte bånd til sine adoptivforældre inden flytningen. Udslusningen kan her vare op til tre måneder.

Du finder eksempler på udslusningsplaner senere i hæftet.

”Plejemoren havde skrevet sådan en fin bog med en masse guldgrube. Altså, hvad kan han godt lide? Og hvad kan han ikke så godt lide? Hans yndlingssange, hvad han elsker at spise, hvornår han sover lure, hvornår han fik sin første tand. Altså, det var sådan en helt lille dagbog. Det var virkelig guld værd at få med. Så kunne vi fortsætte rytterne til at starte med”.

Adoptant

Forberedelse af plejeforældre og adoptanter

Inden udslusningen går i gang, afholdes et opstartsmøde med plejefamilien og adoptanterne. Mødet kan med fordel afholdes, uden at barnet er til stede, da det helt naturligt kan være svært for parterne at fokusere på planen, hvis barnet er til stede.

Ofte har plejeforældrene og adoptanterne allerede taget kontakt til hinanden, inden opstartsmødet kommer i stand. Måske har de hilst på hinanden online, og barnet har hørt og måske set sine nye forældre via FaceTime eller lignende.

Hvis ikke, kan du opfordre til kontakt inden opstartsmødet. Facilitér, at plejeforældrene og adoptanterne udveksler oplysninger og deler billeder/videoer, så plejefamilien kan begynde at forberede barnet på det, der skal til at ske. Plejefamilien kan eventuelt bruge sætninger med inspiration fra spædbarnsterapeutisk metode.

Plejefamilien kan opfordres til at sende et velkomstbrev til adoptanterne med informationer om barnet og dets rutiner, såsom sovetimes, sange, barnet plejer at høre, mad, barnet kan lide, hvordan det trøstes bedst muligt, med mere. Velkomstbrevet bør være så detaljeret som muligt med information om, hvilke mærker barnet bruger i bleer, modermælkserstatning og sut mv.

På opstartsmødet gennemgås udslusningsplanen og de roller, plejeforældrene og adoptanterne hver især har heri. Du bør italesætte, at det er vigtigt, at planen i udgangspunktet følges, men at du som rådgiver kan revidere planen undervejs, hvis barnets reaktioner viser tegn på, at det går for stærkt. Det kan være en god idé at begrunde de valg, du har taget i forbindelse med udslusningsplanen, med henvisning til tilknytnings- og udviklingspsykologien, som er beskrevet tidligere i hæftet.

Store følelser på spil

Da der kan være store følelser på spil for både plejefamilien og adoptanterne, kan det være nødvendigt, at du som rådgiver skaber rum for, at der kan blive sat ord på det, der fylder hos begge parter.

Nogle gange er det vigtigt, at du arbejder for at understøtte, at plejefamilie og adoptanter ser hinanden som ressourcer og samarbejdspartnere omkring opgaven. Der er eksempler på, at plejeforældre skal have hjælp til at glæde sig over den store begivenhed i barnets liv, det er, at dets blivende forældre nu er fundet. Adoptanterne kan på den anden side være usikre og uerfarne i forhold til små børn, hvorfor plejeforældrene kan opfordres til at understøtte og anerkende dem undervejs i udslusningen.

”Man kan føle sig totalt usikker. Gør jeg det nu godt nok? Jeg havde sådan en forestilling, hvor jeg tænkte: ’Der er den her perfekte plejefamilie, der har styr på alt, og de kender ham’. Jeg synes, de var gode til at bekræfte os i det og støtte os og vejlede os i det”.

Adoptant

På opstartsmødet bør du derfor italesætte, at der skal være plads til de reaktioner, parterne hver især kan få undervejs forløbet, men at det er vigtigt at holde fokus på barnet og holde tiden ud, også hvis det bliver svært.

”Jeg tror det vigtigste, det er at være fuldstændig oprigtig. Fordi det er kompliceret, det er svært. Der er mange følelser og perspektiver. Gøre det så åbent som muligt, og ikke være bange for at gå ind i de her snakke. Fordi, der er ikke noget, der er forkert. Man kan føle alt muligt i de her situationer. Både som plejefamilie og som adoptivfamilie. Også som rådgiver”.

Børne- og ungerådgiver

Eksempler på sætninger, der kan siges til barnet som forberedelse på den kommende udslusningsproces og flytning. Sætningerne er inspireret af den spædbarnsterapeutiske metode.

Sætningerne formidles til barnet af en person, som ikke er følelsesmæssigt involveret i barnet, fx børne- og ungerådgiveren.

Goddag [barnets navn]. Mit navn er [rådgivers navn].

Jeg har noget, jeg skal fortælle dig.

Kommunen har bestemt, at du skal have en ny familie.

Du har boet her hos [plejeforældrenes navne] i [x måneder/år].

Du skulle bo her, indtil der var fundet en adoptivfamilie til dig.

En adoptivmor og en adoptivfar. De skal være din mor og far.

De bliver din familie og du skal bo hos dem, indtil du bliver voksen.

De vil elske dig, og de vil passe godt på dig.

[plejeforældrenes navne] vil hjælpe dig med at lære din nye mor og far at kende.

Først når du kender din nye familie godt, skal du flytte.

Jeg tror, at du kommer til at savne [plejeforældrenes navne].

[plejeforældrenes navne] vil også komme til at savne dig.

I vil aldrig glemme hinanden.

Mennesker som har haft betydning for en, gemmer man i sit hjerte.

I dit hjerte, [barnets navn], har du både mor og far og [plejeforældrenes navne].

Det bliver ikke let at sige farvel, men du er en stærk dreng, og du skal nok klare det.

Du er ikke alene.

Du får hjælp.

Sætningerne er formidlet af VISO-leverandøren Bethesda Familieindsatser under Aarhus Kommune og er kvalificeret af Inger Thormann og Inger Poulsen.

Eksempler på sætninger, som kan formidles og gentages af plejeforældrene som supplement til socialrådgiverens sætninger. Sætningerne er inspireret af den spædbarnsterapeutiske metode.

Sætningerne bør skrives ned og indøves. Det er vigtigt, at plejeforældrene er positive og har ro på egne følelser, når de formidler sætningerne til barnet.

Du skal lære dem at kende først.

Det varer lang tid, før du skal flytte (hvis dette er tilfældet).

Det tager lang tid at lære nye mennesker at kende.

Først besøger de os, og så besøger vi dem (hvis aftalt).

Jeg er sammen med dig og passer på dig, når de kommer på besøg.

Du skal bo sammen med din nye mor og far, til du bliver voksen, og de vil passe på dig og beskytte dig.

Selvom du ikke skal bo her mere, så vil vi stadigvæk tænke på dig, og du er altid velkommen her.

Sætningerne er inspireret af Thormann & Guldberg 1995 kap.10.

Eksempel på udslusningsplan – barn på ti måneder

Udslusningsplan barn 10 måneder			
	Hvor?	Varighed og tidspunkt	Hvad skal der ske?
Før	Kommunen – eventuelt virtuelt ved stor geografisk afstand	1 – 1 ½ time	- Der holdes et møde med adoptanterne, plejefamilien og rådgiveren, hvor planen gennemgås. - Adoptanterne og plejefamilien opfordres til at have virtuel kontakt inden opstarten, så barnet kan se og høre sine nye forældre.
Dag 1	Plejeforældrenes hjem	1 ½ – 2 timer om formiddagen, når barnet er vågent. Rådgiver og eventuelt familieplejekonsulent er til stede og kan guide ved tvivl hos plejeforældrene og adoptanterne.	- Adoptanterne følger med fra sidelinjen, hvor de iagttager barnet. - Adoptanterne og plejeforældrene taler sammen og lader barnet se, at der er god stemning imellem dem. - Plejeforældrene varetager al omsorgen og er sammen med barnet hele tiden.
Dag 2	Plejeforældrenes hjem	2 timer om formiddagen, når barnet er vågent.	- Plejeforældrene varetager al omsorgen og er sammen med barnet hele tiden. - Adoptanterne kan forsigtigt begynde at henvende sig til barnet under forudsætning af, at barnet er trygt ved det.
Dag 3	Pausedag		
Dag 4	Plejeforældrenes hjem	4 – 5 timer formiddag til eftermiddag, så barnet bliver puttet til lur og vågner igen, mens adoptanterne er der.	- Adoptanterne kan begynde at lege med barnet og give det mad mv. hvis barnet er trygt ved det. - Plejeforældrene er hele tiden i nærheden. - Plejeforældrene varetager fortsat bleskift og putning, men adoptanterne kan være med og observere for at lære barnets rytmer.
Midtvejsstatus med adoptanterne, plejeforældrene, rådgiveren og eventuelt familieplejekonsulent			
Dag 5	Plejeforældrenes hjem	Ca. 5 timer formiddag til eftermiddag, så barnet bliver puttet til lur og vågner igen, mens adoptanterne er der.	Hvis barnet signalerer, at det er glad for at se adoptanterne og er tryk ved dem, kan adoptanterne begynde at varetage omsorg, herunder bleskift, spisning, tilberedning af modermælk, putning i barnevogn mv.
Dag 6	Plejeforældrenes hjem	Ca. 5 – 6 timer	- Adoptanterne overtager en stor del af den daglige pasning og omsorg. - Plejeforældrene er i hjemmet, så barnet kan høre dem. - Adoptanterne putter til lur og til natten. Barnet sover fortsat hos plejeforældrene.
Dag 7	Pausedag		
Dag 8	Plejeforældrenes hjem Alternativt besøg hos adoptanterne, hvis de ønsker det.	Hele dagen Adoptanterne kan overnatte hos plejefamilie., hvis det er muligt. Hvis besøget foregår hos adoptanterne, tager plejefamilien hjem med barnet.	- Adoptanterne varetager al pasning og omsorg. De skifter, serverer mad, putter til middagslur og reagerer på barnets behov. - Adoptanterne kan køre en tur med barnet i barnevognen eller være alene med barnet i plejeforældrenes hjem, henholdsvis formiddag og eftermiddag i ca. en time.
Dag 9	Flyttedag Plejeforældrenes hjem	Formiddag Rådgiveren og eventuelt familieplejekonsulent er til stede.	- Adoptanterne ankommer hos plejeforældrene og spiser et måltid. - Adoptanterne gør barnet klar til at skulle af sted. - Plejeforældrene sætter barnet i adoptanternes bil, siger farvel og evt. på gensyn, hvis der er aftalt, at de skal komme på besøg. - Ved afsked siger plejemor få sætninger fra den spædbarnsterapeutiske metode, som hun har nedskrevet og indøvet.

Eksempel på udslusningsplan – barn på 18 måneder

Udslusningsplan barn 18 måneder			
	Hvor?	Varighed og tidspunkt	Hvad skal der ske?
Før	Kommunen – evt. virtuelt ved stor geografisk afstand	1-1½ time	- Der afholdes et møde med adoptanterne, plejefamilien og rådgiveren, hvor planen gennemgås. - Adoptanterne og plejefamilien opfordres til at have virtuel kontakt inden opstarten, så barnet kan se og høre sine nye forældre.
Dag 1	Plejeforældrenes hjem	1½ - 2 timer om formiddagen, når barnet er vågent. Rådgiveren og eventuelt familieplejekonsulenten er til stede og kan guide ved tvivl hos plejeforældrene og adoptanterne.	- Adoptanterne følger med fra sidelinjen, hvor de iagttager barnet. - Adoptanterne og plejeforældrene taler sammen og lader barnet se, at der er god stemning imellem dem. - Plejeforældrene varetager al omsorgen og er sammen med barnet hele tiden.
Dag 2	Plejeforældrenes hjem	2 timer om formiddagen, når barnet er vågent.	- Plejeforældrene varetager al omsorgen og er sammen med barnet hele tiden. - Adoptanterne kan forsigtigt begynde at henvende sig til barnet under forudsætning af, at barnet er trygt ved det.
Dag 3	Pausedag		
Dag 4	Plejeforældrenes hjem	4 - 5 timer formiddag til eftermiddag, så barnet bliver puttet til lur og vågner igen, mens adoptanterne er der.	- Adoptanterne kan begynde at lege med barnet og give det mad mv, hvis barnet er trygt ved det. - Plejeforældrene er hele tiden i nærheden. - Plejeforældrene varetager fortsat bleskift og putning, men adoptanterne kan være med og observere for at lære barnets rytmer.
Midtvejsstatus med adoptanterne, plejeforældrene, rådgiveren og evt. familieplejekonsulenten			
Dag 5	Plejeforældrenes hjem	Ca. 5 timer formiddag til eftermiddag, så barnet bliver puttet til lur og vågner igen, mens adoptanterne er der.	Hvis barnet signalerer, at det er glad for at se adoptanterne og er tryk ved dem, kan adoptanterne begynde at varetage omsorg, herunder bleskift, spising, tilberedning af modermælk, putning i barnevogn mv.
Dag 6	Plejeforældrenes hjem	Ca. 5 - 6 timer	- Adoptanterne varetager en stor del af den daglige pasning og omsorg. - Plejeforældrene er i hjemmet, så barnet kan høre dem. - Adoptanterne putter til lur og til natten. Barnet sover forsat hos plejeforældrene.
Dag 7	Pausedag		
Dag 8	Pausedag		
Dag 9	Besøg hos adoptanterne, hvis de ønsker det.	Ca. 3-4 timer Plejefamilien tager barnet med hjem igen.	Plejeforældrene kan have nogle af barnets ting og legetøj med, som de lader blive hos adoptanterne.
Midtvejsstatus med adoptanterne, plejeforældrene, rådgiver og eventuelt familieplejekonsulenten			
Dag 10	Plejeforældrenes hjem	Hele dagen	- Adoptanterne varetager al pasning og omsorg, putter til middagslur og reagerer på barnets behov. - Adoptanterne kan køre en tur med barnet i barnevognen eller være alene med barnet i plejeforældrenes hjem henholdsvis formiddag og eftermiddag i cirka en time.
Dag 11	Besøg hos adoptanterne, hvis de ønsker det.	Ca. 5 timer Plejefamilien tager barnet med hjem igen.	Plejeforældrene kan have nogle af barnets ting og legetøj med, som de lader blive hos adoptanterne.
Dag 12	Pausedag		
Dag 13	Plejeforældrenes hjem	Hele dagen inklusiv overnatning	Adoptanterne overnatter hos plejefamilien sammen med barnet.
Dag 14	Flyttedag	Formiddag Rådgiveren og eventuelt familieplejekonsulenten er til stede.	- Adoptanterne gør barnet klar til at skulle af sted. - Plejeforældrene sætter barnet i adoptanternes bil, siger farvel og eventuelt på gensyn, hvis der er aftalt, at de skal komme på besøg. - Ved afsked siger en af plejeforældrene få sætninger fra den spædbarns-terapeutiske metode, som er nedskrevet og indøvet. - Adoptanterne kører hjem med barnet.

5. Udslusningsprocessen

Når opstartsmødet er afholdt, kan udslusningen gå i gang. Denne tid er krævende for både barnet, plejefamilien og adoptanterne, og parterne kan på hver deres måde opleve at være på overarbejde, mens udslusningsprocessen står på.

Plejefamilien kan have behov for, at du som rådgiver er nærværende og synlig undervejs. De skal håndtere deres egen eventuelle sorg over at skulle afgive barnet til adoptanterne, samtidig med, at de skal være følelsesmæssigt tilgængelige for barnet og oplære og overleve til adoptanterne. Oven i det skal de stå for det praktiske, da det meste af udslusningen foregår i deres hjem. Familieplejekonsulenten kan som nævnt være en hjælp i forhold til at tjekke ind hos plejeforældrene med jævne mellemrum, og hvis det er muligt, kan plejeforældrene tilbydes supervision.

Der kan også være behov for, at du hjælper plejeforældrene med at holde fast i udslusningsplanen eller revidere den, hvis barnets reaktioner viser tegn på, at der er behov for justeringer. Plejeforældrene er vant til at læse barnets signaler og kan måske se tegn på, at det går for hurtigt, som ikke er tydelige for adoptanterne.

Du kan som rådgiver italesætte over for plejeforældrene og adoptanterne, at udslusningen er en investering i barnets fremtid.

Det er vigtigt, at du som rådgiver holder fast i, at et udslusningsforløb ikke er noget, der skal overstås, men en behandlingsproces, som tager tid. De oplevelser, som barnet får undervejs, skal kunne bundfælde sig hos barnet, hvorfor pausedagene er vigtige at holde fast i (Thormann, Guldberg & Olsen, 1996).

Det var mærkeligt, fordi vi kørte, og så savnede vi ham jo. Vi var på udebane jo, så det var rart lige at komme hjem. Ja, det er jo ekstremt intenst, kan man sige. Der skal være pauser, det skal der!

Adoptant

For adoptanternes vedkommende kan udslusningsprocessen også være overvældende. De er på alle måder på udebane – både fordi de er gæster i plejefamiliens hjem, og fordi de kan være nye usikre forældre. Du kan som rådgiver opfordre plejeforældrene til at hjælpe og støtte adoptanterne undervejs og at anerkende dem løbende.

Gå langsomt frem

Udslusningen bør startes langsomt op, da adoptanterne er fremmede for barnet i starten. Det er forventeligt, at barnet vil reagere med nogen stress og sorgreaktion i udslusningsperioden og efterfølgende, men processen skal være tålelig for barnet. Udslusningen bør ikke bidrage til unødigt mistrivsel og fejludvikling. Da det er vanskeligt at kende forskel på traume-, stress- og sorgreaktioner hos et lille barn, bør man være omhyggelig med at aflæse barnet og lytte til dem, som kender barnet bedst.

Den første dag vil det ofte være hensigtsmæssigt, at adoptanterne besøger plejefamilien i deres hjem i få timer, og adoptanterne bør være observerende i starten og lade barnet tage initiativ til kontakt. Plejeforældrene kan opfordre barnet til kontakt, da de kender barnet og ved, hvor hurtigt det er hensigtsmæssigt at gå frem.

Jf. afsnittet om social refereren er det vigtigt, at plejeforældrene er imødekomende over for adoptanterne og med deres handlinger og kropssprog viser, at de er trygge ved adoptanterne.

Det første møde, jamen det kunne ikke have været bedre. De havde hejst flaget. Og rådgiver spurgte, om hun skulle filme det. Så fik hun min telefon – ej, jeg bliver helt rørt nu – ja, så vi har faktisk en film, hvor vi kommer ind og møder plejefamilien, hvor de står med ham [barnet].

Adoptant

Nogle børn er udadvendte og imødekomende over for fremmede, mens andre børn har brug for mere tid. Derfor er det vigtigt, at alle parter læser barnets signaler og lader barnet bestemme tempoet. Plejeforældrene kan hjælpe adoptanterne ved løbende at italesætte, hvordan de aflæser barnets reaktioner.

Efterhånden som barnet bliver mere trygt ved adoptanterne, kan de stille og roligt begynde at overtage omsorgsopgaverne. Det er dog særlig vigtigt at vente med at skifte ble og bade barnet, indtil det viser, at det er trygt ved det.

Til sidst i udslusningsplanen bør barnet ofte søge adoptanterne, og de bør stå for det meste af den daglige omsorg og det praktiske omkring barnet.

Inden flyttedagen bør adoptanterne tage på tur med barnet uden plejeforældrene. Barnet bør forinden have signaleret, at det er trygt ved at være alene med adoptanterne. Hvis barnet reagerer på separationen fra plejeforældrene, er det tegn på, at processen går for hurtigt for barnet.

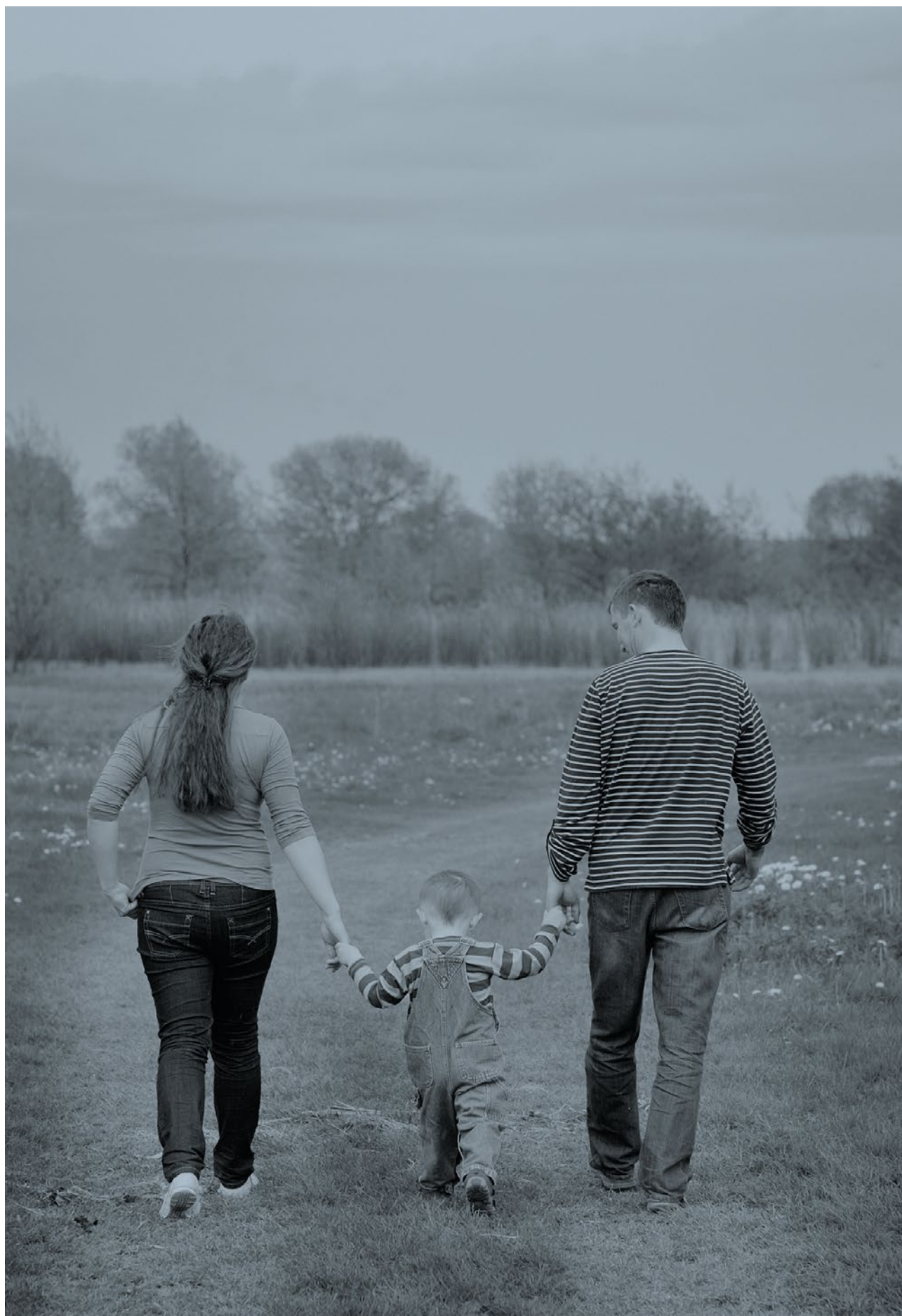
Det kan også være hensigtsmæssigt, at adoptanterne har prøvet at sove sammen med barnet i plejeforældrenes hjem før flytningen. Plejeforældrene vil således kunne være til rådighed for adoptanterne, og vejlede dem i forhold til, hvordan barnet puttes om aftenen, hvad man gør, hvis barnet vågner om natten, og hvordan morgenrutinen plejer at være. Det kan være en værdifuld oplevelse for både barn og adoptanter, så sove-situationen ikke bliver en helt ny oplevelse for alle efter flytningen. Det kan desuden gøre det lidt mindre utrygt for barnet at skulle puttes og vågne op i sit nye hjem.

Det bør ligeledes overvejes, om der er mulighed for, at barnet og plejeforældrene besøger adoptanterne inden flytningen, så barnet ser sit kommende hjem. Dette behov er særligt udtalt for de lidt ældre børn. Adoptanterne har dog som nævnt ret til anonymitet, hvis de ønsker det.

”Jeg besøger altid adoptanterne med barnet, inden det flytter. Det betyder, at barnet kender hjemmet, når det flytter. Dets legetøj flytter lidt ad gangen, sådan drypper lidt, før barnet. Så kan barnet kende mange af sine ting, når det er flyttet.
Barnet får ALT med. Alt, hvad der kan virke hjemligt”.

Plejemor

6. Afslutning af udslusningen

Nu er dagen kommet, hvor barnet skal flytte til sin nye familie. Du eller plejeforældrene bør over for barnet sætte ord på, hvad der skal ske, og hvad der kommer til at ske fremover. Se eksempler på sætninger inspireret af spædbarnsterapi i boksen nedenfor.

Inden flytningen skal de øvrige medlemmer af plejefamilien have taget afsked med barnet, så barnet kun skal forholde sig til plejeforældrene og adoptanterne på flyttedagen.

Overgangsobjekter

Barnets ting bør følge barnet. Særligt er det vigtigt med overgangsobjekter, som er særligt tryghedsskabende objekter, som barnet holder af og genkender. Det kan være en nusseklud, en bamse, en uro eller bøger, som barnet kender og holder af. Når barnet rører, ser eller dufter til objektet, kan det skabe tryghed og en oplevelse af kontinuitet for barnet (Thormann- & Guldberg, 2011).

Overgangsobjekter bør indgå i udslusningen ved, at man lader barnets tøj, dyne og pude, barnevogn, legetøj med videre følge barnet. Det kan også være en god idé, at plejefamilien giver barnet en t-shirt, som en af dem har sovet i, med til sit nye hjem. T-shirten og de øvrige overgangsobjekter bør ikke vaskes, da den trygge og velkendte duft kan lette overgangen for barnet.

Børnebrev

En af de betydningsfulde ting, du som rådgiver kan gøre for barnet, er at skrive et børnebrev. I børnebrevet fortæller du barnet, hvad der er sket indtil nu i barnets liv. På den måde er du med til at sikre barnet en sammenhængende livshistorie, som på sigt vil understøtte udviklingen af en sammenhængende identitet.

Du bør fortælle, at barnet blev født af sine biologiske forældre, og at det var kommunens beslutning, at barnet skulle have en ny familie. Det bør også fremgå, at forældrene ikke var enige i kommunens beslutning, men at kommunen vurderede, at de biologiske forældre ikke var i stand til at passe godt nok på et barn.

Hvis de biologiske forældre også har skrevet et brev til barnet, kan de to breve supplere hinanden, og ellers bør du fortælle det, du ved om barnets biologiske slægt på en anerkendende, men sandfærdig måde. Understøt gerne fortællingen med billeder. Du kan se et eksempel på et børnebrev her i hæftet.

Du kan også opfordre plejeforældrene til at skrive et brev eller udarbejde en livsbog til barnet om tiden, hvor det var hos dem. Måske har de allerede en babybog med billeder, som barnet kan få med som en vigtig del af sin livshistorie. Livsbogen kan indeholde små fortællinger og sjove eller afgørende episoder fra tiden, hvor barnet boede hos dem. Bed dem gerne om at være så konkrete som muligt i forhold til, hvordan barnet var som lille, og hvad det kunne lide og ikke lide.

”Jeg synes, at plejefamilien var super velforberedte. De havde lavet billedbøger fra hans første år med billeder af ham selv. Den brugte vi efterfølgende for at minde ham [barnet] om, hvad det er for et skift, han har været igennem”.

Adoptant

Eksempel på et børnebrev fra en børne- og ungeråd giver

X-købing Kommune

Kære Emil

Jeg hedder Helle, og jeg var din socialrådgiver i X-købing Kommune, da du var helt lille. Jeg skriver dette brev til dig for at fortælle om tiden, inden du som 1½-årig flyttede hjem til din mor Ida og din far Simon. Dengang boede du midlertidigt hos dine plejeforældre Lene og Per. Lene og Per har også skrevet et brev til dig om tiden hos dem.

Jeg lærte din biologiske mor Marie og far Theis at kende, da du lå i Maries mave. Dine biologiske forældre var lykkelige over, at de skulle have barn, og de glædede sig til, at du kom til verden. De havde dog begge haft et svært liv, og der var mange ting, de ikke kunne klare – ting, som er nødvendige for at kunne passe et lille barn. Derfor var vi i kommunen bekymrede for, om de kunne passe godt nok på dig, når du blev født.

Inden du blev født, prøvede to dygtige familiebehandlere fra kommunen at lære dine biologiske forældre, hvordan man passer et lille barn. Men dine biologiske forældre havde svært ved at lære det, og de havde også svært ved at passe godt på sig selv. Derfor besluttede vi i kommunen, at du skulle bo hos en plejefamilie, når du blev født.

Da du skulle fødes, kom din biologiske mor og far på hospitalet kl. tre om natten, og du blev født kl. 11.57 samme dag. Du var en fin lille dreng.

Dine biologiske mormor, moster og farmor kom og besøgte dig. Her kan du se et billede af din mormor med dig.

Fire timer efter, at du var født, kom din plejemor Lene og plejefar Per til sygehuset. De syntes, at du var den sødeste lille dreng. De blev på sygehuset med dig natten over, hvorefter de tog dig med hjem til deres landsted.

Dine biologiske forældre var kede af, at de ikke kunne få dig med hjem, men dine plejeforældre lovede at passe godt på dig. Det blev også aftalt, at dine biologiske forældre skulle se dig igen. Mens du boede hos dine plejeforældre, så du din biologiske mor og far en gang om måneden, hvor en pædagog, Lisbet, også var til stede. Dine biologiske forældre var altid glade for at se dig og elskede at kigge på, at du legede på gulvet. De havde fortsat svært ved at forstå, hvad man skulle gøre med sådan en lille baby.

Mens du boede hos dine plejeforældre, besøgte jeg dig flere gange. Du var en glad lille fyr, som var smilende og var nysgerrig på verden, og du elskede at lege "titte-bøh-lege".

Da du havde boet hos dine plejeforældre i et stykke tid, besluttede Ankestyrelsen, at du skulle vokse op i en familie, som kunne passe godt på dig og give dig et godt børneliv og være din familie for altid. På den måde fik du din mor Ida og din far Simon. De havde ønsket sig et barn i lang tid, og de elskede dig fra første gang, de så dig.

Dine biologiske forældre var ikke enige i kommunens beslutning om at finde en ny blivende familie til dig, selvom de godt selv var klar over, at de ikke kunne passe på dig. Dine biologiske forældre har selv skrevet et brev til dig, som ligger i den kuvert, der hedder nr. 2. De vil altid have dig i deres hjerter.

Jeg ønsker for dig, at du får et godt liv.

De bedste hilsner fra din socialrådgiver i X-købing Kommune, Helle.

26. juli 2020

Alle navne og begivenheder er fiktive, men inspireret af et børnebrev fra en dansk kommune.

Billederne er modelbilleder.

Børnebrevet er forkortet. Det anbefales at skrive flere detaljer og vedlægge flere billeder, hvis det er muligt.

Overdragelsen

Som vi har været inde på tidligere i hæftet, er det som regel både en sorg og en glæde for plejefamilien, når barnets blivende familie er fundet. Derfor kan selve overdragelsen være svær for plejeforældrene, og det er vigtigt at være bevidst om, at det ikke smitter af på barnet.

Overdragelsen kan derfor med fordel foregå på en måde, så plejefamilien oplever, at det er dem, der afleverer barnet, frem for at barnet bliver taget fra dem. Det kan fx ske ved, at plejeforældrene sætter barnet ind i adoptanternes bil og italesætter, hvad der skal ske, med inspiration fra den spædbarnsterapeutiske metode. Sætningerne bør være skrevet ned og indøvet på forhånd.

Nogle plejefamilier højtideliggør dagen eller har overdragelsesritualer for at markere det særlige ved, at barnet nu er klart til at flytte til sin nye, blivende familie.

Efter flytningen

Når barnet er flyttet til sin nye familie, ophører dit ansvar som rådgiver, idet der ikke længere er tale om en anbringelse efter barnets lov. Men du kan inden flytningen opfordre adoptanterne til, at de undgår at overstimulere barnet i den første tid, hvor alt er nyt. Her bør barnet primært være sammen med sine nye forældre. Besøg og udflugter bør begrænses i de første otte uger (Baxter, 2023) og opstart i pasningstilbud bør vente, til barnet er faldet godt til.

Det kan ligeledes øge trygheden for barnet, at barnets tøj, sengetøj og bamser ikke vaskes i den første tid, fordi barnets tryghed vil være forbundet med sanseoplevelser, fx en velkendt duft eller følelse.

Uanset hvor nænsomt man forsøger at varetage overgangen fra plejefamilien til adoptanterne, vil de fleste børn vise sorgreaktioner. Dette er sundt og naturligt. Det kan manifestere sig på mange måder i form af uro, gråd, afvisning af kontakt, spiseproblemer, ændringer i døgnrytme, større behov for fysisk kontakt med de kendte omsorgspersoner eller behov for at kunne se omsorgspersonerne hele tiden. Barnet kan blive mere stille eller mere temperamentsfuldt end tidligere. Reaktionen kan komme i forlængelse af flytningen eller på et senere tidspunkt.

Støtte til barnet med inspiration fra den spædbarnsterapeutiske metode.

Adoptivforældrene kan spejle barnets følelser ved at sætte ord på de følelser, de forestiller sig, at barnet har. På den måde er de med til at legitimere den sorgproces, barnet gennemgår.

Jeg tænker, at det er svært for dig at sige farvel til [plejeforældrenes navne].

Lad os kigge på det fotografi, vi har af [plejeforældrenes navne].

Lad os sidde med bamsen, du fik af dem. Så kan du sanse/dufte dem.

Vi har også et fotografi af mor og far. Det sætter vi her ved siden af [plejeforældrenes navne].

Jeg tænker, at det er svært for dig, at få en ny seng og bo i et nyt hus.

[Barnets navn], du skal vide, at uanset hvor svært du har det, så er jeg her, og jeg vil gerne være sammen med dig.

Sætningerne er formidlet til VISO af Inger Thor-mann og Inger Poulsen.

Kontakt efter flytningen

Adoptanterne har ret til anonymitet, hvis de ønsker det. Men du kan opfordre plejefamilien og adoptanterne til, at plejefamilien besøger barnet efter flytningen. Dette vil skabe en oplevelse af kontinuitet for barnet og mildne oplevelsen af, at betydningsfulde personer i dets liv pludselig forsvinder.

Frygten hos adoptanterne kan være, at barnet bliver ked af det og vil søge væk fra dem i savnet efter plejefamilien. Men i sådan en situation vil det være hensigtsmæssigt at kunne forsikre barnet om, at parterne vil mødes igen.

Kontakt efter flytningen bør ikke undlades, fordi barnet bliver ked af det, da det er en vigtig proces for barnet at komme igennem (Thormann, Guldborg & Olsen, 1996). Forskning viser, at et såkaldt clear cut, hvor kontakten til plejefamilien afbrydes definitivt eller pludseligt, eller hvor adoptanterne ikke taler om plejeforældrene og barnets biologisk ophav, kan medføre kraftige krisereaktioner hos barnet.

Der er desuden gode erfaringer med, at plejeforældrene har fungeret som en livline, som de nye forældre kan ringe til, hvis de står i en uvant eller vanskelig situation.

Kontakten kan i det lange løb fastholdes med breve, billeder, gaver ved fødselsdage mv.

”Altså, frygten som adoptant er jo, at barnet ser plejefamilien og så bare vil hjem. Idét deres [plejefamiliens] bil kørte ind i indkørslen og han så dem komme ud, så blev han bare helt vildt glad. Han skulle vise dem alle hans ting, og de skulle rigtig lege. Det var tydeligt, at der var gensynsglæde. Så til at starte med, der var han meget på dem, og så kom han mere og mere over til os igen. Og så blev alt normalt”.

Adoptant

Opfølgning til plejefamilien

Erfaringer fra plejefamilier, der har indgået i et udslusningsforløb, er, at der kan være behov for opfølgning fra rådgiveren eller familieplejekonsulenten efter flytningen, da plejefamilien kan opleve at stå i et tomrum.

Behovet kan opstå på selve dagen, hvor flytningen er foregået, eller efterfølgende. Måske har plejefamilien spørgsmål eller bekymringer, de har brug for at vende i relation til den netop overståede udslusningsproces, eller måske har de behov for at tale om, hvad der skal ske fremadrettet. Det kan af hensyn til plejefamilien være en god idé at aftale opfølgningsmøderne på forhånd.

VISO-rådgiver om udslusning

Dette hæfte har taget dig igennem den proces og det ansvar, du har som rådgiver i forbindelse med udslusning af et barn fra den midlertidige plejefamilie til adoptanterne – barnets nye forældre.

Pointerne og opmærksomhedspunkterne i hæftet er baseret på erfaringer fra børne- og ungerådgivere, familieplejekonsulenter, plejeforældre og adoptanter. Citaterne i hæftet er fra de interviews, VISO har foretaget som led i vidensafdækningen.

Pointerne og opmærksomhedspunkterne er ligeledes baseret på forskning og litteratur på området. Udvalgte specialister fra VISO's leverandørnetværk har bidraget med teoretisk viden og praksiserfaring. Endelig er hæftet baseret på VISO's erfaringer som rådgivende instans på området siden 2015.

Husk, at du altid kan kontakte VISO for at få råd og vejledning om adoption uden samtykke, herunder om udslusningen af barnet.

”Vi besøgte et af vores tidligere plejebørn, da han var fire år gammel.

Vi havde ikke set ham siden hans barnedåb. Vi har skrevet og facetimet og sådan noget. Men vi besøgte ham så, og han henter sin bog, den der står på hans værelse, en dagbog, som jeg har lavet til ham med billeder [da han boede hos os]. Og vi kigger den igennem sammen, og jeg fortæller ham historien om, at da han blev født, skulle jeg putte en finger i munden af ham, for det sagde sygeplejersken, fordi han skreg og skreg. Og han suger det til sig. Og der er billeder, hvor han står og griner, og det er så skønt at se, han har faktisk engang har været en baby hjemme hos os.

I søndags var han på besøg hjemme hos os for første gang, han er blevet fem år nu. Og han kendte vores hus fra billederne, og han skulle se, hvor han havde sovet, og han skulle lige have sat på plads, om han havde været inde i min mave. Så på den måde kender de deres liv, og der er en sammenhæng i deres liv”.

Plejemor

7. Litteratur

Baxter, C. (2023). *International Adoption: Enhancing attachment between adoptive parents and children*. Hentet d. 22.01.24 på [Caring for Kids New to Canada – International Adoption: Enhancing attachment between adoptive parents and children](#)

Broberg, A., Granqvist, P., Ivarsson, T., & Mothander, P.R. (2008). *Tilknytningsteori – Betydningen af nære følelsesmæssige relationer*. Hans Reitzels Forlag

Hart, S. (2016). *Fra tilknytning til mentalisering*. Hans Reitzels Forlag

Larsen, H.D. (2018). *Fosterets og fødsels psykologi: Barndom og forældreskab begynder ved undfangelsen*. Pregnant Press

Paaschburg, Ida. & Chebotareva, Polina. (2015). *At bygge bro. Hvordan voksne støtter børn i overgangen mellem to hjem*. 121ethiopia

Poulsen, I. (2023). *Når traumer rammer spædbørn – mange adopterede har haft en svær start på livet*. Tidsskrift for Psykoterapi

Rodgers, L. (2023). *When and How Babies Learn About Object Permanence*. Hentet 24.01.24 på [What Is Object Permanence? Definition & How Babies Learn \(whattoexpect.com\)](#)

Social- og Boligstyrelsen (2024). *Adoption uden samtykke – inspirationsmateriale til kommuner* (3. udgave)
Findes på www.sbst.dk

Thormann, I., & Guldberg, C. (2011). *Den nænsomme anbringelse – Hvordan børn kan hjælpes til at ændre opholdssted*. Hans Reitzels Forlag

Thormann, I., Guldberg, C., & Olsen, I.S. (1996). *Hånden på hjertet – Omsorg for det lille barn i krise*. Hans Reitzels Forlag

Thormann, I., & Poulsen, I. (2013). *Spædbarnsterapi*. Hans Reitzels Forlag

Supplerende litteratur

Burnell, A; Castell, K & Cousins, G (2009). *Planning Transitions for Children moving to Permanent Placement: What do you do after you say "hello"?* Hentet d. 24.01.24 på <https://www.familyfutures.co.uk/wp-content/uploads/2015/06/Transitions-Practice-Paper.pdf>

From, K. (2018). *Den Sårbare Hjerne – omsorgssvigt i et neuropsykologisk og neuropædagogisk perspektiv*. Dansk Psykologisk Forlag

Hart, S (2016). *Makro- og Mikroregulering*. Hans Reitzels Forlag

Larsen H.D (2022). *Er tilknytning før fødslen mulig?* Sundhedsplejersken

Nugent, J.K, Keefer, C.H., Minear, S, Johnson, L.C., & Blanchard, Y. (2007). *Understanding Newborn Behavior & Early Relationships*. Brookes Publishing

SDU, Videnscenter for Psykotraumatologi (2024) 0–2 år: *Små børns krisereaktioner*. Hentet d. 16.01.24 på [0 2 år: Små børns krisereaktioner – SDU](#)

Stenstrup, C. & Højland, A-K. (2017). *Tilknytning, prænatal tilknytning og familiedannelse – en relationel proces*. Tidsskrift for Jordemødre. Årgang 2017 (9). Hentet d. 20.01.24 på [Tilknytning, prænatal tilknytning og familiedannelse – en relationel proces – Jordemoderforeningen](#)

Thormann, I., Poulsen, I. & Larsen, H.D. (2023). *Når vi skader børn ud fra de bedste intentioner*. P-Psykologernes Fagmagasin. Hentet d. 22.01.24 på [Når vi skader børn ud fra de bedste intentioner \(dp.dk\)](#)

Retningslinjer/anbefaling for udslusning i UK til inspiration:

Burnell, A., Castell, K. & Cousins, G (2009). *Planning Transitions for Children moving to Permanent Placement: What do you do after you say "hello"?* Hentet d. 24.01.24 på <https://www.familyfutures.co.uk/wp-content/uploads/2015/06/Transitions-Practice-Paper.pdf>

Adoption Central England: *Practice Guidance. Supporting transitions to an adoptive family.* Hentet d. 24.01.24 på <https://proceduresonline.com/trix-cms1/media/3137/guidance-ace-supporting-transitions-to-an-adoptive-family.pdf>

Education & Children's Services. *Improving Lives Together.* Hentet d. 24.01.24 på: https://www.pkc.gov.uk/media/50759/Transition-Policy/pdf/Transition_Policy.pdf?m=638090409267630000

Podcasts om spædbarnsterapi

Fertilitet & Familiedannelse. Psykologisk indsigt, der forandrer.

Laura Kjær Jacobsen i samtale med Inger Poulsen.

Del et: Spædbarnsterapiens metode til spædbørn.

https://spaedbarnsterapi.dk/wp-content/uploads/2022/09/fertilitet-podcast_del-01.mp3

Del to: Spædbarnsterapiens metode til større

børn. https://spaedbarnsterapi.dk/wp-content/uploads/2022/09/fertilitet-podcast_del-02.mp3

Social- og Boligstyrelsen
Lerchesgade 35, 5.
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00

www.sbst.dk

December 2025